

Ranka Đurđević

Poziv na dijalog

Prikaz udžbenika (2021.) i vježbenice (2022.) za razine A1–A2 RAZGOVARAJTE S NAMA! autorica Marice Čilaš Mikulić, Milvije Gulešić Machata i Sande Lucije Udier

Hrvatska sveučilišna naklada

Suvremeni učenik inog jezika ne želi jednosmjerno učenje, ne želi samo ovladavati jezikom i upoznavati kulturu jedino tog jezika. U tom procesu želi sudjelovati kao ravnopravan sudionik kulturne razmjene. Dobro to znaju autorice novog sveučilišnog udžbenika i vježbenice hrvatskoga jezika za razine A1–A2 *Razgovarajte s nama!*, namijenjenih ovladavanju pripremnom i temeljnom razinom jezične kompetencije hrvatskoga jezika. Marica Čilaš Mikulić, Milvia Gulešić Machata i Sanda Lucija Udier uspješno su prenijele dugogodišnje iskustvo iz svojih, među ostalim, kulturno i jezično raznolikih učionica u kojima u Croaticumu - Centru za hrvatski kao drugi i strani jezik vode multikulturni dijalog na hrvatskom jeziku sa svojim učenicima iz cijelog svijeta. One nisu prvi put autorice udžbenika za ovu razinu. Zajedno s kolegicom Dinkom Pasini izdale su prvi takav udžbenik nastao u Croaticumu (2006.), čime su se pridružile skupini autora koji su u sklopu škola stranih jezika u kojima su sami radili ukoričivali svoje iskustvo u udžbenike za početnike (npr. Kosovac i Lukić 2004. i 2005., Barešić 2006. i 2007.), koji su doduše bili dorađena izdanja nekih starijih udžbenika, za razliku od ovoga.

Marica Čilaš Mikulić, Milvia Gulešić Machata i Sanda Lucija Udier nisu, dakako, ni prvi put autorice udžbenika za poučavanje hrvatskoga kao inog jezika (HIJ-a) općenito. Naime, ovaj udžbenik i vježbenicu pridružuju dosadašnjim četirima svojim udžbenicima i vježbenicama iz serije *Razgovarajte s nama!* od kojih trima zajedničkim (A2–B1, B1–B2, B2) i jednoj koju potpisuju Milvia Gulešić Machata i Sanda Lucija Udier (B2–C1). Kao i ostali udžbenici i vježbenice, i ovaj najnoviji udžbenik i vježbenica namijenjeni su studentima kroatistike i slavistike, hrvatskim iseljenicima i njihovim potomcima te svim ostalim polaznicima tečajeva hrvatskoga jezika s većim brojem sati (150 i više) i njihovim poučavateljima koji udžbenik i vježbenicu mogu primjenjivati i na individualnoj nastavi.

Iako kao i u prethodnim udžbenicima *Razgovarajte s nama!* slijede komunikacijsko načelo prezentacije građe za stjecanje komunikacijske, gramatičke i kulturne kompetencije te sadržajnu strukturu koja uključuje istaknute lekseme i kolokacije koji prate temu svake cjeline, kao i jezik u različitim situacijama i svakodnevnu kulturu, u ovom su novom udžbeniku i vježbenici autorice otišle korak dalje u želji da njihovi korisnici početnici što prije i sigurnije postanu komunikacijski kompetentni na razini kojom ovladavaju. Naime, svaka se od 15 cjelina sastoji od dijaloga i tekstova (uglavnom didaktičkih). Nakon dijaloga i tekstova slijede vježbe za razumijevanje

i teme za razgovor. Svaka cjelina ima i tekstove o običajima i navikama stanovnika Hrvatske (što jedu i piju, kako provode vikend i slično), tekstove o zemljopisnim, povijesnim i kulturnim zanimljivostima Hrvatske. U leksičkim i komunikacijskim vježbama od korisnika udžbenika traži se aktivno sudjelovanje u smislu da istražuju podatke o hrvatskim, ali i svjetskim pojavama pa korisnik cijelo vrijeme ima osjećaj da je dio svijeta, a ne da se uljuljao u mikrouniverzum malog hrvatskog jezika koji ima tako izazovnu gramatiku.

Nije nepoznato da inojezični učenici hrvatskoga, ako ga već nemaju unaprijed, strah od gramatike razviju zbog preplavljenosti razvedenim gramatičkim oblicima. Bogato iskustvo u poučavanju neizvornih govornika hrvatskoga, radovi na prijašnjim udžbenicima, sudjelovanje na projektima i međudjelovanje u Croaticumovoj radnoj sredini, kako i same autorice ističu, dovelo je do zaista zrelog, iznimno osviještenog pristupa prezentaciji gramatičkih sadržaja, kakav mogu imati samo oni koji se iznova i iznova suočavaju s učenicima koji dolaze iz jezika različite gramatičke složenosti i podrijetla. Tako je gramatički dio u udžbeniku raspoređen u tablice i obiluje primjerima s jasno istaknutim izuzecima od pravila koji se također intenzivno uvježbavaju ako čestota njihove uporabe to nalaže. Autorice su se vodile načelom manje je više i pri obradi netipičnih oblika birale one najčešće, makar to značilo da će se obraditi samo primjerice dva-tri glagola iz neke posebne skupine. Na početku je poželjnije i opravdanije dobro ovladati npr. perfektom glagola *reći*, negoli učenike opterećivati drugim glagolima iz te skupine koji im na početnoj razini ovladavanja i neće biti od velike koristi, a zauzet će memorijski kapacitet dodatnim vokabularom. Pri obradi gramatičkih tema doskočilo se gotovo svim mogućim zbunjenostima koje učenici HIIJ-a mogu pokazivati, npr. nerazlikovanje uporabe upitnoga priloga *kako* i upitno-odnosne zamjenice *kakav*. Zatim, dobro je vremenski ugođena obrada modalnih glagola nakon što je ovladan prezent čestih i/ili prototipnih glagola, a sami modalni glagoli iznijansirano su obrađeni za potrebe što jasnije komunikacije (suodnos glagola *morati* i *trebati*, *smjeti* i *moći*, uz glagol *htjeti* uveden je glagol *željeti* koji se često ostvaruje u modalnoj ulozi) pri čemu se njihovo značenje prikazuje i uporaba uvježbava na brojnim primjerima i uvijek dobrodošlim vizualnim prikazima.

Primjereni i uspješni vizualni prikazi velika su potpora cjelokupnoga udžbeničkog sadržaja. Uz spomenuto prikazuju hrvatsko zemljopisno i kulturno blago te svakodnevnji život u Hrvatskoj, pri čemu se od učenika traži da govore o takvim sadržajima u svojoj kulturi. Stjecanju komunikacijske kompetencije ne može se umaknuti ni kada se uvježbava gramatika. Gramatičke vježbe nisu namijenjene samo uvježbavanju gramatičke preciznosti, gramatika ionako nije radi sebe same. I one su izvor nekih kulturnih informacija, npr. cijena kulturnih sadržaja, kao i zadovoljenja komunikacijskih potreba kroz opetovane vrlo upotrebljive konstrukcije (npr. uvježbavanja pitanja *U čemu je problem?* ili fraze *biti dobar u čemu*). Vrlo je praktično što udžbenik ima rječnik s popisom riječi iz udžbeničkih cjelina s osnovnim gramatičkim i drugim informacijama i obilježenim mjestom naglaska. Riječi su prevedene na engleski i španjolski jezik. Ova se dva jezika mogu naći i unutar svake cjeline u gramatičkom

dijelu udžbenika. Naime, objašnjenja se pojedinih gramatičkih pravila, koja su tablično prikazana, donose na hrvatskom (kao pomoć nastavnicima HIJ-a jer je udžbenik namijenjen za rad s nastavnikom), te na engleskom i španjolskom (jer su ti jezici dominantni jezici polaznika Croaticuma). Heterogenost jezika u učionici ključna je misao vodilja načina oblikovanja udžbenika i vježbenice, koji su prije negoli su objavljeni isprobani u više skupina jezično heterogenih učenika hrvatskoga jezika u Croaticumu.

Vježbenica se sastoji od mnogo gramatičkih, leksičkih i pravopisnih (što je novost u prezentaciji jezičnoga sadržaja na ovoj razini) vježba s rješenjima za samoprovjeru te vježba pisanja eseja sa zadanim brojem riječi s ciljem primjene novonaučenoga vokabulara i struktura. Vježbe prate gradivo udžbenika i pokazuju opravdano obrnuto načelo o količini: što više vježbi, to bolje. Zadaci će zadovoljiti i potrebe nastavnika za što raznolikijim vježbama i potrebe učenika za što više samostalnog vježbanja. Na kraju se nalaze shematski pregled gramatike i popis glagola s rekcijama te zvučni zapisi tekstova iz udžbenika. U vježbenici se tekstovi iz udžbenika koriste u svrhu razumijevanja slušanoga teksta, a nalaze se s izostavljenim riječima koje je potrebno upisati. To se može raditi tako da se ti tekstovi slušaju pa se zapisuje ono što se čuje ili tako da se riječi upisuju prema sjećanju i/ili razumijevanju samog sadržaja. Različitim se podražajima ljudski mozak potiče na što bolje zapamćivanje. Podražaja je i u udžbeniku i u vježbenici mnogo (za čitanje, za gledanje, za slušanje, za pisanje), no odmjereni su u smislu da je struktura cjelina postojana, što učeniku ulijeva osjećaj sigurnosti. Tomu pridonose i tablični popisi novonaučenih riječi u na kraju svake cjeline u vježbenici.

Osjećaj sigurnosti svaki učenik jezika gradi i stjecanjem izgovorne kompetencije. Stoga je velika vrijednost vježbenice Zvučna vježbenica namijenjena samostalnom učenju. Vježbe u njoj pomoći će u ovladavanju fonetsko-fonološkim sustavom hrvatskog jezika, u razumijevanju slušanja i u pisanju. U predgovoru se Zvučnoj vježbenici upozorava učenika HIJ-a da je važno dobro čuti izgovor pojedinih glasova i izgovornih cjelina kako bi mogao prepoznati značenje sadržaja govora te da je važno uvježbavati pravilan izgovor kako bi bio sposoban što slobodnije komunicirati pri čemu ga se ohrabruje da bude uporan i strpljiv na tom putu.

Kao najmlađi u seriji *Razgovarajte s nama!*, ovi priručnici pokazuju da su u tijeku i s tehničkim potrebama svojeg vremena (npr. imaju poveznicu preko QR koda za reprodukciju zvučnih zapisa i osuvremenjeno proširen popis zanimanja, npr. *bloger* i *blogerica*).

Razgovarajte s nama! za razine A1–A2 učeniku hrvatskoga kao inoga nude visok stupanj identifikacije sa sadržajem. Naime, udžbenik prati dvojicu braće podrijetlom Hrvata iz Čilea i njihove zgode tijekom boravka u Hrvatskoj i na tečaju jezika koje ih vode u dobro osmišljene, a opet autentične komunikacijske situacije. Nasljedni ili predački govornici hrvatskoga kao inog jezika jedni su od tipičnih polaznika u Croaticumu – mjestu s kojega sve svoje učenike autorice pozivaju na dijalog ne samo naslovom, nego pomno osmišljenim sadržajem koji je uključiv (učenici su pozvani da

istražuju druge zemlje, ne samo Hrvatsku, i dobrodošle su informacije o kulturama sa svih kontinenata), životno koristan s obzirom na leksik iz okruženja (npr. studentski život na fakultetu, raspravljanje o cijenama, stanovanju, hrani, piću itd.) te odmjeran (što se očituje u postupnoj gradnji sposobnosti govorenja i pisanja o istom sadržaju, primjerice o dnevnoj rutini o kojoj se govori prilikom učenja akuzativa cilja i vremena i leksika za doba dana, a zatim se proširuje pri obradi genitiva učenjem prijedloga i prijedložnih izraza za *vrijeme, prije, poslije* itd.).

Iz svega proizlazi da će razgovori tijekom primjene udžbenika i vježbenice *Razgovarajte s nama!* za razine A1–A2 biti bogati i obogaćujući, poticajni i usmjereni, zanimljivi i informativni, a prije (ili poslije) svega jezično i kulturno kompetentni na odgovarajućoj razini ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom.